

Renata Goldyn-Badowiec

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

ORCID: 0000-0001-7912-1363

r.badowiec@umk.pl

Wpływ przepisów regulujących instytucję przypadku pojazdu mechanicznego lub jego równowartości w prawie polskim na realizację zadań w postępowaniu karnym i pozycję sprawcy wypadku komunikacyjnego

Wstęp

W wyniku wejścia w życie ustawy z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw¹ do Kodeksu karnego² wprowadzony został przepis art. 44b. Na podstawie regulacji art. 5 ustawy z dnia 26 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw³ jego wejście w życie nastąpiło 14 marca 2024 r. Przywołany przepis przewiduje instytucję przypadku pojazdu mechanicznego prowadzonego przez sprawcę w ruchu lądowym lub jego równowartości w wypadkach wskazanych w ustawie. Jednym z kluczowych argumentów, którym posłużyli się projektodawcy, był fakt, że przypadek pojazdu przewidziany jest w wielu państwach europejskich. Takie informacje można znaleźć w opracowaniu *Tryb penalizacji zachowania polegającego na prowadzeniu pojazdu (mechanicznego i nie mechanicznego) pod wpływem alkoholu w poszczególnych krajach Unii Europejskiej* wydanym przez Instytut Wymiaru Sprawiedliwości w 2016 r.⁴ Wskazywano także, że w określonych przypadkach

¹ Dz.U. z 2022 r., poz. 2600.

² Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 383 ze zm.), dalej jako k.k.

³ Dz.U. z 2023 r., poz. 403.

⁴ M. Mozgawa, M. Budyn-Kulik, M. Kulik, *Tryb penalizacji zachowania polegającego na prowadzeniu pojazdu (mechanicznego i nie mechanicznego) pod wpływem alkoholu w poszczególnych krajach Unii Europejskiej*, Warszawa 2016, <https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2018/08/>

(np. w sytuacji znajdowania się w stanie nietrzeźwości) kara wobec sprawcy musi być dotkliwa, a dotychczasowe rozwiązania, takie jak orzeczenie kary grzywny czy pozbawienie prawa jazdy, nie przynoszą oczekiwanych rezultatów⁵.

Celem niniejszego artykułu jest przybliżenie i usystematyzowanie kwestii związanych z przypadkiem pojazdu mechanicznego ujętego w przepisach Kodeksu karnego. Przede wszystkim ukazane zostaną skutki wprowadzenia tej regulacji, które dotyczą nie tylko sprawcy wypadku komunikacyjnego, ale również mają wpływ na prowadzone postępowanie karne oraz pracę zakładów ubezpieczeń. Analizie poddane zostaną nie tylko przepisy ustawy karnej, ale także innych aktów prawnych, które związane są (zarówno bezpośrednio, jak i pośrednio) z omawianą kwestią. Ponadto udzielona zostanie odpowiedź na pytanie, czy nowe przepisy służą wypełnianiu celu, który przyświecał projektodawcom, a także czy sprzyjają one realizacji podstawowych zadań postępowania karnego przewidzianych w art. 2 Kodeksu postępowania karnego⁶.

Przyczyny wprowadzenia przypadku pojazdu mechanicznego

W uzasadnieniu projektu rzezzonej ustawy z dnia 7 lipca 2022 r. wskazywano, że w znacznej części państw Unii Europejskiej, np. w Danii, Szwajcarii, Francji, Belgii czy w Luksemburgu, przewidziany został środek w postaci przypadku pojazdu, co zapewnia sprawne oddziaływanie w zakresie przeciwdziałania przestępstwom przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji. Uznano w związku z tym, że w Polsce taki środek będzie stanowić właściwą reakcję prawnokarną na nagminność przestępstw drogowych popełnianych w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego. Podkreślono, że przypadek pojazdu mechanicznego lub jego równowartości nie jest karą i nie musi być dostosowany do dochodów lub sytuacji majątkowej sprawcy. Jego celem jest utrudnienie sprawcy popełnienia przestępstwa w przyszłości poprzez pozbawienie go pojazdu mechanicznego, a w przypadku przypadku – równowartości przez pozbawienie go środków pieniężnych, które może przeznaczyć na zakup pojazdu⁷. Przepis ten przewiduje bowiem sytuację, gdy orzeczenie

kolor_IWS_Mozgawa-M.Budyn-Kulik-M.-Kulik-M. __Prowadzenie-pojazdu-pod-wp%C5%82ywem-alkoholu.pdf (data dostępu: 2.07.2025).

⁵ M. Istel, *Ast: w Europie są kraje, w których jest przewidziana konfiskata auta za jazdę po alkoholu. Ile ich jest?*, <https://konkret24.tvn24.pl/polska/konfiskata-samochodu-gdzie-w-europie-przepada-auto-za-jazde-po-alkoholu-st6412063> (data dostępu: 2.07.2025).

⁶ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 46 ze zm.), dalej jako k.p.k.

⁷ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z dnia 22 lutego 2022 r., s. 14, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/0/2851BC6F8739C593C12587F10042EF6E/%24File/2024.pdf> (data dostępu: 30.06.2025).

przepadku pojazdu mechanicznego – z uwagi na jego zbycie, utratę, zniszczenie lub znaczne uszkodzenie – jest niemożliwe lub niecelowe, w związku z tym sąd w takich przypadkach orzeka przepadek równowartości pojazdu, co powodować ma wyłączenie uprzywilejowania sprawców, których pojazd mechaniczny w czasie wypadku uległ zniszczeniu lub znacznemu uszkodzeniu oraz tych, wobec których przepadku wykonać nie będzie można (zbycie lub utrata pojazdu)⁸. W odniesieniu do osób wykonujących zawód kierowcy wskazano natomiast, że skutki skazania są szczególnie dolegliwe z uwagi na każdorazowo orzekany za przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji popełnione w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego środek karny w postaci wieloletniego zakazu prowadzenia pojazdów, co wyklucza możliwość dalszego wykonywania tego zawodu przez osobę skazaną⁹. Projektodawcy wzięli pod uwagę także ochronę własności osób trzecich, tj. właścicieli lub współwłaścicieli pojazdu mechanicznego prowadzonego przez sprawcę. W takiej sytuacji zostało wyłączone orzekanie przepadku, jeżeli pojazd w czasie popełnienia przestępstwa nie stanowił własności lub stanowił współwłasność sprawcy (wtedy też sąd będzie orzekał przepadek jego równowartości)¹⁰.

Oprócz wskazania przez projektodawców na podobne rozwiązania przyjęte w ustawodawstwach innych państw Unii Europejskiej w uzasadnieniu powołali się oni także na uchwałę Sądu Najwyższego¹¹, z której wynika, że „jeżeli względy polityki kryminalnej przemawiałyby, w przekonaniu ustawodawcy, za celowością orzekania przez sądy przepadku pojazdu mechanicznego wobec sprawców przestępstw określonych w art. 178a § 1 k.k., to podstawa prawna ku temu powinna zostać wprowadzona do obowiązującego kodeksu karnego”¹². Uchwała zapadła w wyniku wniosku złożonego przez Prokuratora Generalnego o podjęcie uchwały mającej na celu rozstrzygnięcie rozbieżności w wykładni regulacji art. 44 § 2 k.k. przy orzekaniu przez sądy powszechne co do przepadku pojazdu mechanicznego w sprawach o przestępstwa określone w przepisie art. 178a § 1 k.k. Sąd Najwyższy, po dokonaniu analizy przepisów i ich wykładni jednoznacznie, podkreślił, że pojazd mechaniczny prowadzony przez sprawcę nie jest przedmiotem, który służy do popełnienia przestępstwa. Ponadto strukturalnie wyłączona jest tożsamość przedmiotu czynności wykonawczej danego typu przestępstwa i przedmiotu służącego do jego popełnienia.

W nauce prawa karnego oba te pojęcia przedstawiają sobą inne znaczenia i występują w odmiennych funkcjach. Przedmiot czynności wykonawczej

⁸ Ibidem.

⁹ Ibidem, s. 14–15.

¹⁰ Ibidem, s. 16.

¹¹ Uchwała SN z 30 października 2008 r., sygn. akt I KZP 20/08, OSNKW 2008, Nr 11, poz. 88.

¹² Ibidem.

nie służy, w rozumieniu przepisu art. 44 § 2 k.k., popełnieniu przestępstwa, ale jako składowa opisu czynności sprawczej współokreśla samą istotę typu przestępstwa¹³. Wobec powyższego stwierdzenia Sądu Najwyższego projektodawcy, opowiadając się za zaostrzeniem odpowiedzialności karnej sprawców przestępstw drogowych popełnionych w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, zaproponowali wprowadzenie takiego rozwiązania¹⁴.

Regulacja art. 44b k.k. dająca podstawę do orzeczenia przypadku pojazdu mechanicznego lub jego równowartości spotkała się z krytyką zarówno na etapie prac nad projektem ustawy wprowadzającej ten przepis, jak i po jej wejściu w życie¹⁵. Należy w tym miejscu przywołać i podzielić pogląd wyrażony w literaturze, że nieracjonalne jest to, że przypadek pojazdu mechanicznego albo jego równowartości ma charakter obligatoryjny, podczas gdy przy narzędziach dokonania przestępstwa jest on zasadniczo fakultatywny, a jednocześnie, jak wskazano wcześniej, przy czynach, wobec których ustawodawca przewidział przypadek pojazdu mechanicznego lub jego równowartości, ów pojazd nie stanowi jednak narzędzia dokonania przestępstwa. Istotą tych przestępstw jest bowiem umyślne naruszenie zachowania poczytalności przez kierującego pojazdem lub odpowiedzialnego za bezpieczeństwo w komunikacji¹⁶. Ponadto zgodzić się trzeba ze zdaniem, że przepis art. 44b k.k. budzi poważne wątpliwości kryminalnopolityczne. Przypadkowi podlega pojazd (lub równowartość pojazdu), którym poruszał się sprawca. Wysokość dolegliwości majątkowej nie jest natomiast uzależniona od wagi czynu, a od wartości pojazdu, która może być bardzo zróżnicowana, co nie znajduje uzasadnienia kryminalnopolitycznego¹⁷. W literaturze akcentuje się także, że wprowadzenie środka reakcji karnej nazwanego przez ustawodawcę „przypadkiem pojazdu mechanicznego lub przypadkiem jego równowartości” oznacza w istocie dodanie do katalogu środków reakcji prawnokarnej środka karnego o charakterze majątkowym, którego wymiar – wbrew treści przepisu art. 44b § 2 k.k. – powinien być dostosowany do dochodów oraz sytuacji majątkowej sprawcy. Wprowadzony środek reakcji prawnokarnej, wbrew twierdzeniom

¹³ Ibidem.

¹⁴ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy..., s. 16.

¹⁵ Zob. m.in.: P. Daniluk, *O propozycji wprowadzenia do kodeksu karnego przypadku pojazdu mechanicznego (uwagi w związku z projektem z 16.09.2021 r.)*, „Państwo i Prawo” 2022, nr 3; P. Bogacki, D. Oleżałek, *Kodeks karny. Komentarz do nowelizacji z 7.7.2022 r.*, 2023, Legalis; J. Stępień, *Quasi-przypadek pojazdu mechanicznego w znowelizowanym Kodeksie karnym*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2023, nr 2; R.A. Stefański, *Konfiskata auta konstytucyjnie wątpliwa*, <https://www.rp.pl/prawo-karne/art39969821-prof-ryszard-stefanski-konfiskata-auta-konstytucyjnie-watpliwa> (data dostępu: 30.06.2025).

¹⁶ T. Oczkowski, [w:] V. Konarska-Wrzošek (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, 2023, Lex, komentarz do art. 44b.

¹⁷ M. Kulik, [w:] M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, 2024, Lex, komentarz do art. 44b.

ustawodawcy, nie jest dla sprawcy utrudnieniem popełnienia przestępstwa w przyszłości, w tym także (w przypadku równowartości) przez pozbawienie go środków pieniężnych, które może przeznaczyć na zakup samochodu¹⁸. W związku z tym instytucja ta jest przepadkiem jedynie z nazwy, a faktycznie stanowi dodatkową sankcję karną, niejednokrotnie dotkliwą finansowo¹⁹. Prowadzi to do sytuacji, w której sprawca przestępstwa komunikacyjnego ponosi kolejną dolegliwość finansową, obok bowiem przepadku pojazdu mechanicznego lub jego równowartości w razie skazania sąd, na podstawie przepisu art. 46 k.k., może orzec, a na wniosek pokrzywdzonego lub innej osoby uprawnionej orzeka, stosując przepisy prawa cywilnego, obowiązek naprawienia, w całości albo w części, wyrządzonej przestępstwem szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Dodatkowo, oprócz faktu, że określone zachowanie prowadzącego pojazd mechaniczny może stanowić przestępstwo, to w ustawie o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych²⁰ uregulowany został regres nietypowy w ubezpieczeniu OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, który przysługuje zakładowi ubezpieczeń przy spełnieniu określonych przesłanek. Tego rodzaju regres znalazł zastosowanie w ten sposób, że dalej idącą ochronę przyznano poszkodowanym osobom trzecim anizeli samym ubezpieczonym. Spowodowane jest to faktem, że celem ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych jest nie tylko zwolnienie sprawcy szkody z obowiązku odszkodowawczego, ale przede wszystkim zapewnienie pokrycia szkód osobom poszkodowanym²¹.

Przepadek pojazdu mechanicznego

W treści przepisu art. 44b § 1 k.k. ustawodawca uregulował obligatoryjne orzekanie przez sąd, w wypadkach wskazanych w ustawie, przepadku pojazdu mechanicznego prowadzonego przez sprawcę w ruchu lądowym. Należy więc tutaj wskazać na sytuacje popełnienia przez sprawcę przestępstwa z art. 178 § 1 lub § 1a k.k., kiedy sąd może orzec przepadek pojazdu mechanicznego, a orzeka go, jeżeli zawartość alkoholu w organizmie sprawcy była wyższa niż 1 promil we krwi lub 0,5 mg/dm³ w wydychanym powietrzu albo

¹⁸ P. Zakrzewski, [w:] J. Majewski (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, 2024, Lex, komentarz do art. 44b.

¹⁹ J. Stępień, op. cit., s. 99–100.

²⁰ Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 367 ze zm.).

²¹ R. Goldyn-Badowiec, *Zakład ubezpieczeń jako pokrzywdzony z art. 49 § 3 Kodeksu postępowania karnego*, Toruń 2024, s. 242.

prowadziła do takiego stężenia. Również w przypadku popełnienia przestępstwa z art. 178a k.k., tj. prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, sąd, na podstawie przepisu art. 178a § 5 k.k., orzeka przepadek, chyba że zawartość alkoholu w organizmie sprawcy była niższa niż 1,5 promila we krwi lub 0,75 mg/dm³ w wydychanym powietrzu albo nie prowadziła do takiego stężenia. Sąd może odstąpić od orzeczenia przepadku, jeżeli zachodzi wyjątkowy wypadek, uzasadniony szczególnymi okolicznościami. Podkreślić więc trzeba, że mimo faktu, iż regulacja art. 44b § 1 k.k. przewiduje, że w wypadkach wskazanych w ustawie sąd orzeka przepadek pojazdu mechanicznego prowadzonego przez sprawcę w ruchu lądowym, to w treści przepisu art. 178 § 3 k.k. przewidziane jest w pierwszej kolejności fakultatywne jego orzeczenie przez sąd.

Przedmiotem przepadku jest pojazd mechaniczny prowadzony przez sprawcę. Pojęcie pojazdu mechanicznego nie zostało zdefiniowane w przepisach kodeksu karnego. Definicja tego terminu znajduje się natomiast w regulacji art. 2 ust. 1 pkt 10 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. Zgodnie z jej treścią pojazdem mechanicznym jest pojazd samochodowy, ciągnik rolniczy, motorower i przyczepa określone w przepisach ustawy Prawo o ruchu drogowym²², a także pojazd wolnobieżny w rozumieniu przepisów ustawy Prawo o ruchu drogowym, z wyłączeniem pojazdów wolnobieżnych będących w posiadaniu rolników posiadających gospodarstwo rolne i użytkowanych w związku z posiadaniem tego gospodarstwa. Sąd Najwyższy podkreślił natomiast, że w kontekście możliwości poniesienia odpowiedzialności karnej za pojazd mechaniczny należy uznać pojazd, który zaopatrzony jest w poruszający go silnik (pojazdy samochodowe, maszyny rolnicze, motocykle, lokomotywy kolejowe, samoloty, helikoptery, statki wodne i inne), jak również pojazdy szynowe zasilane z trakcji elektrycznej (tramwaje, trolejbusy)²³.

Zauważyć można niejednorodność pojęć stosowanych na gruncie wprowadzonych do kodeksu karnego regulacji dających podstawę do orzekania przepadku pojazdu mechanicznego lub jego równowartości w stosunku do przepisów ustawy Prawo o ruchu drogowym. Posłużono się w niej bowiem terminami, takimi jak:

- osoba „kierującego”, a nie „prowadzącego”, jak wskazano w treści przepisu art. 178a § 1 k.k.;
- „pojazd silnikowy” oraz „pojazd samochodowy”, a nie „pojazd mechaniczny”, jak wskazano w treści przepisu art. 178a § 1 k.k.;

²² Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1251 ze zm.).

²³ Zob. wyrok SN z 25 października 2007 r., sygn. akt III KK 270/07, Legalis nr 99613.

- „droga publiczna” oraz „droga wewnętrzna”, zaś na gruncie regulacji art. 178a § 1 k.k. pominięto te sformułowania;
- „środek działający podobnie do alkoholu”, a nie „środek odurzający”, jak wskazano w treści przepisu art. 178a § 1 k.k.²⁴

Na tej podstawie można stwierdzić, że obecne brzmienie przepisu art. 178a § 1 k.k. jest pojęciowo niespójne z regulacjami innych aktów prawnych. Wskazać można jednak na to, że użycie pojęcia pojazdu mechanicznego może służyć objęciu jego zakresem zarówno pojazdów samochodowych (jako najczęstszych „narzędzi” służących uczestnictwu w ruchu), jak również innych pojazdów, które są wyposażone w silnik²⁵.

Kolejnym problemem, który powstaje na gruncie przepisu art. 178a k.k., jest wprowadzenie wobec sprawców przestępstwa prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego „progu upojenia”, powyżej którego prowadzony przez nich pojazd będzie ulegał przepadkowi. Ustawodawca ustalił go w wysokości 1,5 promila alkoholu we krwi lub 0,75 mg/dm³ w wydychanym powietrzu. Trzeba również zaakcentować, że jednocześnie brak jest takiego rodzaju zróżnicowania przy znajdowaniu się przez sprawcę pod wpływem środka odurzającego, a nie w stanie nietrzeźwości. W literaturze posłużono się dość jaskrawym, acz oddającym brak konsekwencji ustawodawcy przykładem – sprawca po spożyciu niewielkiej ilości narkotyków może mieć większą kontrolę nad prowadzonym przez siebie pojazdem niż sprawca, u którego stężenie alkoholu we krwi wynosi np. 1,3 promila, zatem obiektywnie sprowadza on mniejsze zagrożenie dla zasad bezpieczeństwa w ruchu lądowym, a więc zagraża dobru prawnie chronionemu przez przepis prawa karnego w mniejszym stopniu, a przecież to właśnie fakt znajdowania się w opisanym w przepisie stanie wpływa na ocenę abstrakcyjnego stopnia społecznej szkodliwości opisywanych zachowań²⁶. Można także spotkać się z poglądem, że w związku z tym jako niezrozumiałe jawi się ograniczenie orzekania przepadku pojazdu do kierujących w stanie nietrzeźwości dopiero od 1,5 promila alkoholu we krwi, podczas gdy w przypadku kierującego pod wpływem środków odurzających poziom odurzenia (a więc i zagrożenia w ruchu drogowym) nie będzie miał żadnego znaczenia i zawsze grozić mu będzie przepadek pojazdu. Tego rodzaju uregulowanie godzi w konstytucyjne zasady proporcjonalnej, racjonalnej oraz celowej kary²⁷.

Trzeba jednak spojrzeć szerzej na ten problem i mieć na względzie rozwiązania przyjęte w innych aktach prawnych, tj. przypadki dochodzenia roszczeń regresowych przez ubezpieczyciela od sprawcy przestępstwa przeciwko

²⁴ M. Gałęski, R. Zawłocki, *Przepadek pojazdu mechanicznego*, 2024, Legalis.

²⁵ Ibidem.

²⁶ J. Stępień, op. cit., s. 89–90.

²⁷ P. Bogacki, D. Olężałek, op. cit., komentarz do art. 44b.

bezpieczeństwu w komunikacji na podstawie przepisów ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. Regres nietypowy w ubezpieczeniu OC posiadaczy pojazdów mechanicznych został uregulowany przede wszystkim w przepisie art. 43 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. Zgodnie z jego treścią zakładowi ubezpieczeń oraz Ubezpieczeniowemu Funduszowi Gwarancyjnemu (w przypadkach określonych w regulacji art. 98 ust. 2 pkt 1 tej ustawy) przysługuje prawo dochodzenia od kierującego pojazdem mechanicznym zwrotu wypłaconego z tytułu ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych odszkodowania, jeśli kierujący wyrządził szkodę umyślnie, w stanie po użyciu alkoholu lub w stanie nietrzeźwości albo po użyciu środków odurzających, substancji psychotropowych lub środków zastępczych w rozumieniu przepisów o przeciwdziałaniu narkomanii. Stan po użyciu alkoholu oraz stan nietrzeźwości zostały uregulowane w normie art. 46 ust. 2 oraz ust. 3 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi²⁸. Stan po użyciu alkoholu zachodzi, gdy zawartość alkoholu w organizmie wynosi lub prowadzi do: stężenia we krwi od 0,2 do 0,5 promila alkoholu albo obecności w wydychanym powietrzu od 0,1 mg do 0,25 mg alkoholu w 1 dm³. Stan nietrzeźwości zachodzi natomiast, gdy zawartość alkoholu w organizmie wynosi lub prowadzi do: stężenia we krwi powyżej 0,5 promila alkoholu albo obecności w wydychanym powietrzu powyżej 0,25 mg alkoholu w 1 dm³. Ustawodawca uzależnił natomiast możliwość dochodzenia roszczeń regresowych od samego faktu użycia przez sprawcę szkody środka odurzającego, substancji psychotropowej lub środka zastępczego, bez względu na ich zażyty ilość²⁹. Jak więc widać w przypadku środków odurzających użytych przez sprawcę przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji rozwiązania dotyczące przypadku pojazdu mechanicznego korespondują z regulacjami obowiązującymi na podstawie ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, a w przypadku spożycia alkoholu przepisy Kodeksu karnego są łagodniejsze dla sprawcy niż w przypadku dochodzenia roszczeń regresowych nietypowych przez ubezpieczyciela na podstawie przepisów wyżej wskazanej ustawy.

²⁸ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 2151).

²⁹ G. Dybała, K. Szpyt, [w:] G. Dybała, K. Szpyt (red.), *Ustawa o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. Komentarz*, Warszawa 2022, s. 230.

Przepadek równowartości pojazdu mechanicznego

Przepadek dotyczy wyłącznie pojazdu mechanicznego stanowiącego własność sprawcy, zarówno w czasie czynu, jak również w czasie orzekania w sprawie. Jeżeli w czasie popełnienia przestępstwa pojazd nie stanowił wyłącznej własności sprawcy albo po popełnieniu przestępstwa sprawca zbył, darował lub ukrył podlegający przepadkowi pojazd, zamiast przepadku pojazdu mechanicznego orzeka się przepadek jego równowartości. Pojazd nie stanowi własności sprawcy, jeżeli nie przysługuje mu do niego wyłączne prawo korzystania, zgodnie z jego społeczno-gospodarczym przeznaczeniem. Pojazd nie jest własnością sprawcy również wówczas, gdy jest on jedynie współwłaścicielem, w tym także w ramach wspólności majątkowej małżeńskiej³⁰. Jako zbycie należy rozumieć przeniesienie władztwa nad pojazdem mechanicznym bez zamiaru jego odzyskania³¹. Darowanie pojazdu mechanicznego charakteryzuje się nieodpłatnością, stosownie do regulacji art. 888 Kodeksu cywilnego³². Ukrycie pojazdu mechanicznego to m. in. umieszczenie go w kryjówce, zakopanie, ale – jak się wydaje – również czynności uniemożliwiające lub utrudniające jego identyfikację, np. przemalowanie czy przerobienie³³.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami za równowartość pojazdu uznaje się wartość pojazdu, która określona została w polisie ubezpieczeniowej na rok, w którym popełniono przestępstwo, a w razie braku polisy – średnią wartość rynkową pojazdu odpowiadającego, przy uwzględnieniu marki, modelu, roku produkcji, typu nadwozia, rodzaju napędu i silnika, pojemności lub mocy silnika oraz przybliżonego przebiegu, pojazdowi prowadzonemu przez sprawcę, ustaloną na podstawie dostępnych danych, bez powoływania w tym celu biegłego. Należy jednak podkreślić, że polisa ubezpieczeniowa stanowiąca dokument ubezpieczenia nie określa w żaden sposób wartości ubezpieczonego pojazdu, a jedynie sumę gwarancyjną oraz wysokość składki ubezpieczeniowej³⁴. Rozwiązania przyjęte przez ustawodawcę budzą wątpliwości, które podnoszone były już w doktrynie, bowiem o ile dolegliwość przepadku pojazdu determinowana jest przede wszystkim jego faktyczną wartością, o tyle przepadek równowartości pojazdu – szacunkową, średnią wartością rynkową pojazdu odpowiadającego pojazdowi prowadzonemu przez sprawcę³⁵. Ponadto takie rozwiązanie prowadzi również do nałożenia na sąd dodatkowych obowiązków w toku prowadzonego postępowania karnego. Zauważyć bowiem

³⁰ D. Szeleszczuk, [w:] A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, 2024, Legalis, komentarz do art. 44b, nb 5.

³¹ Ibidem.

³² Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 1071 ze zm.).

³³ D. Szeleszczuk, [w:] A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), op. cit., komentarz do art. 44b, nb 5.

³⁴ Ibidem, nb 6.

³⁵ P. Daniluk, op. cit., s. 63.

trzeba, że wartość pojazdu mechanicznego ustalana jest na podstawie polisy ubezpieczenia autocasco, a to jest obecnie dobrowolne. Z danych zawartych na stronie Polskiej Izby Ubezpieczeń wynika, że „w Polsce na 4 polisy OC przypada zaledwie jedna autocasco”³⁶. Oznacza to, że w dużej części przypadków to organy będą musiały ustalić ową wartość pojazdu, szczególnie że ustawodawca zaznaczył w treści przepisu art. 44b k.k., iż powinno się to odbyć na podstawie dostępnych danych, bez powoływania w tym celu biegłego. Jedynym odstępstwem jest sytuacja, gdy ustalenie średniej wartości nie jest możliwe ze względu na szczególne cechy tego pojazdu.

Z pewnością przyjęte rozwiązania legislacyjne obciążają sąd w postępowaniu karnym, a niejednokrotnie mogą również prowadzić do sytuacji, w której sąd nie będzie miał możliwości uzyskania wszystkich niezbędnych informacji, co będzie skutkowało przedłużeniem postępowania, albo będzie posiadał jedynie szczątkowe informacje i sąd w dalszym ciągu nie będzie w stanie ustalić średniej wartości pojazdu, a nie powstanie przy tym przesłanka do powołania biegłego w celu ustalenia owej wartości.

Jak zostało podkreślone już w uwagach wprowadzających, instytucja przepadku pojazdu albo jego równowartości nie uwzględnia tego, że miarą jej dolegliwości jest wyłącznie wartość pojazdu. Czyn zabroniony może zostać popełniony przez sprawcę przy wykorzystaniu pojazdu własnego, ale także pojazdu będącego przedmiotem umowy leasingu, najmu, użyczenia czy w znacznym stopniu pojazdu zniszczonego. Wartość pojazdu nienależącego do sprawcy, w szczególności będącego przedmiotem umowy leasingu, nie oddaje w żaden sposób stanu majątku sprawcy. Wartość pojazdu jest z punktu widzenia przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji okolicznością całkowicie irrelevantną. Obligatoryjność stosowania przepisu 44b k.k. prowadzić więc będzie do sytuacji, w których na sprawcę może zostać nałożony obowiązek zapłaty kilkuset tysięcy złotych tylko dlatego, że dopuścił się on przestępstwa z wykorzystaniem drogiego środka komunikacji³⁷.

Odstąpienie od orzekania przepadku pojazdu mechanicznego lub jego równowartości

Zgodnie z treścią regulacji art. 44b § 4 k.k. przepadku pojazdu mechanicznego oraz przepadku równowartości pojazdu nie orzeka się, jeżeli sprawca prowadził niestanowiący jego własności pojazd mechaniczny, wykonując czynności zawodowe lub służbowe polegające na prowadzeniu pojazdu na

³⁶ Polska Izba Ubezpieczeń, *Dzień ubezpieczenia samochodu*, <https://piu.org.pl/dzien-ubezpieczenia-samochodu/> (data dostępu: 2.07.2025).

³⁷ P. Bogacki, D. Olęzałek, op. cit., komentarz do art. 44b.

rzecz pracodawcy. W takim wypadku sąd orzeka nawiazkę w wysokości co najmniej 5000 zł na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej. Sąd, wyznaczając wysokość nawiazki, powinien kierować się wartością prowadzonego przez sprawcę pojazdu, bowiem taka nawiazka stanowi ekwiwalent przepadku równowartości pojazdu. Funkcję limitującą w tym zakresie stanowi natomiast górna wysokość nawiazki. Zastosowanie znajdzie w tym wypadku przepis art. 48 k.k. i będzie ona orzekana w wysokości do 100 000 zł³⁸.

Ponadto przepadku pojazdu mechanicznego oraz przepadku równowartości pojazdu nie orzeka się, jeżeli orzeczenie przepadku pojazdu mechanicznego jest niemożliwe lub niecelowe z uwagi na jego utratę przez sprawcę, zniszczenie lub znaczne uszkodzenie. Przepis art. 44b § 5 k.k. zapobiega podwójnemu ukaraniu sprawcy, który w wyniku kolizji albo wypadku drogowego doprowadził do znacznego albo całkowitego zniszczenia pojazdu. Należy jednak pamiętać, że pojazd może mieć ubezpieczenie autocasco. Wtedy też może zostać w pełni naprawiony albo też może zostać wypłacone właścicielowi odszkodowanie odpowiadające wartości szkody całkowitej³⁹. W takim przypadku należałoby zastanowić się, czy ubezpieczyciel ma obowiązek poinformować organy w postępowaniu karnym o fakcie wypłaty odszkodowania albo naprawienia pojazdu mechanicznego. W tym drugim przypadku będzie bowiem możliwe orzeczenie przez sąd przepadku pojazdu mechanicznego albo jego równowartości. Obecnie nie ma takiego obowiązku wynikającego z przepisów prawa. Dodatkowo należy mieć na względzie, że to obowiązkiem organów w postępowaniu karnym jest gromadzenie materiału dowodowego i wyjaśnianie wszelkich okoliczności faktycznych sprawy. Należy więc wskazać na owe obowiązki. Zgodnie z treścią § 5 pkt 1 ppkt 2 lit. b wytycznych nr 2 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 czerwca 2007 r. w sprawie zasad ewidencjonowania, wypełniania, oraz przechowywania notatników służbowych⁴⁰ policjant w notatniku służbowym uzupełnia wpisy o informacje, w przypadku czynności wykonywanych na miejscu wypadku lub kolizji drogowej, o podmiotach ubezpieczonych, w tym o numerze polisy. Ponadto „policjant patrolu skierowanego do obsługi wypadku drogowego jest obowiązany (...) sporządzić dokumentację z przeprowadzonych czynności, a w szczególności notatkę urzędową oraz kartę zdarzenia drogowego”⁴¹. W załączniku nr 1 zarządzenia nr 31 Komendanta Głównego Policji z dnia 22 października 2015 r. w sprawie metod i form prowadzenia przez Policję statystyki zdarzeń

³⁸ R.A. Stefański, [w:] R.A. Stefański (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, 2025, Legalis, komentarz do art. 44b, nb 12.

³⁹ P. Zakrzewski, [w:] J. Majewski (red.), op. cit., komentarz do art. 44b, nb 12.

⁴⁰ T.j. Dz. Urz. KGP z 2019 r., poz. 30.

⁴¹ § 31 pkt 5 lit. c zarządzenia nr 30 Komendanta Głównego Policji z dnia 22 września 2017 r. w sprawie pełnienia służby na drogach (Dz. Urz. KGP z 2017 r., poz. 64).

drogowych⁴² ujęty został wzór karty zdarzenia drogowego, który uwzględnia informacje dotyczące nazwy zakładów ubezpieczeń świadczących ochronę ubezpieczeniową obejmującą konsekwencje zdarzeń drogowych z udziałem pojazdów biorących udział w zdarzeniu oraz numeru polisy. Wszystkie wymienione czynności prowadzą do wniosku, że w sytuacji wypadku drogowego, funkcjonariusze Policji obowiązani są do ustalenia danych zakładów ubezpieczeń oraz numerów polis, zaś sprawca przestępstwa nie jest obowiązany do dostarczania informacji organom w postępowaniu karnym na temat naprawienia pojazdu.

Wykonanie przepadku pojazdu mechanicznego

Jeszcze w toku trwającego postępowania karnego w razie popełnienia przestępstwa, za które orzeka się przepadek pojazdu mechanicznego, o którym mowa w art. 44b k.k., Policja dokonuje tymczasowego zajęcia pojazdu mechanicznego prowadzonego przez sprawcę w czasie popełnienia tego przestępstwa. Tymczasowe zajęcie upada, jeżeli w ciągu 7 dni od daty jego dokonania nie zostanie wydane postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym. Ponadto na podstawie przepisu art. 291 § 1 k.p.k. istnieje możliwość wydania postanowienia o zabezpieczeniu, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że bez takiego zabezpieczenia wykonanie orzeczenia będzie niemożliwe albo znacznie utrudnione. W gestii organów ścigania pozostaje kwestia organizacji sposobu przechowywania pojazdu. Koszty przechowywania zatrzymanej rzeczy należą do kosztów sądowych i tymczasowo pokrywa je Skarb Państwa. Co do zasady zgodnie z treścią przepisu art. 627 k.p.k. sąd w wyroku zasądza je od skazanego na rzecz Skarbu Państwa.

Na podstawie przepisu art. 187 Kodeksu karnego wykonawczego⁴³ sąd bezzwłocznie po uprawomocnieniu się wyroku przesyła jego odpis lub wyciąg naczelnikowi urzędu skarbowego, właściwemu ze względu na siedzibę sądu pierwszej instancji, w celu wykonania orzeczonego przepadku lub nawiązki na rzecz Skarbu Państwa. Zgodnie z § 2 wskazanej regulacji objęte przypadkiem przedmiot, korzyść majątkowa lub ich równowartość przechodzą na własność Skarbu Państwa z chwilą uprawomocnienia się wyroku. Następnie egzekucję przepadku prowadzi naczelnik urzędu skarbowego na podstawie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Dokonuje on sprzedaży: w drodze licytacji publicznej, po cenie oszacowania podmiotom prowadzącym działalność handlową, przekazując do sprzedaży podmiotom prowadzącym

⁴² Dz. Urz. KGP z 2015 r., poz. 85.

⁴³ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 911 ze zm.).

sprzedaż komisową tego rodzaju ruchomości, w drodze przetargu ofert, z wolnej ręki⁴⁴.

W kontekście analizowanego zagadnienia wykonania przepadku pojazdu mechanicznego pojawia się jednak problem obowiązku posiadania ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych. W toku postępowania karnego (aż do uprawomocnienia orzeczenia wydanego przez sąd) właścicielem pojazdu pozostaje wciąż sprawca wypadku komunikacyjnego. Nawet więc jeśli dojdzie do tymczasowego zajęcia pojazdu mechanicznego albo jego zabezpieczenia, to w dalszym ciągu obowiązek ubezpieczenia pojazdu ciąży na sprawcy, mimo że nie jest w realnym posiadaniu tego przedmiotu. Rodzi to więc kolejne dolegliwości finansowe wobec oskarżonego. Przepisy ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych przewidują sytuacje, w których umowa ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych ulega rozwiązaniu (art. 33), ale żadna z nich nie przewiduje przepadku pojazdu mechanicznego w toczącym się postępowaniu karnym. Dopiero moment uprawomocnienia orzeczenia wydanego przez sąd prowadzi do wygaśnięcia tego obowiązku, ponieważ prawo własności traci dotychczasowy właściciel, a nabywa je Skarb Państwa. Na podstawie przepisu art. 31 ust. 1 wskazanej ustawy w razie przejścia lub przeniesienia prawa własności pojazdu mechanicznego, którego posiadacz zawarł umowę ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, na posiadacza pojazdu, na którego przeszło lub zostało przeniesione prawo własności, przechodzą prawa i obowiązki poprzedniego posiadacza wynikające z tej umowy.

Kolejnym kosztem, który ponosi posiadacz pojazdu mechanicznego, jest koszt jego przechowywania przez organy procesowe w toku prowadzonego postępowania karnego. Zwolnienie z ponoszenia tych kosztów możliwe jest tylko, gdy istnieją podstawy do uznania, że uiszczenie ich byłoby dla niego zbyt uciążliwe ze względu na sytuację rodzinną, majątkową i wysokość dochodów, jak również wtedy, gdy przemawiają za tym względy słuszności (na podstawie treści przepisu art. 624 § 1 k.p.k.). W literaturze podkreśla się, że względy słuszności nie są związane z sytuacją rodzinną, majątkową czy dochodami oskarżonego, oskarżyciela posiłkowego lub prywatnego, lecz z innymi szczególnymi okolicznościami tego samego postępowania, które wskazują na to, że ta osoba, w tej wyjątkowej sprawie, nie powinna ponieść kosztów sądowych, np. korekta wyroku sądu pierwszej instancji, wynikająca z pomyłki lub przeoczenia dokonanego przez ten sąd⁴⁵. Pojawia się więc pytanie, czy

⁴⁴ Art. 105 § 1 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (t.j. Dz.U. z 2026 r., poz. 268 ze zm.).

⁴⁵ K. Nowicki, [w:] J. Skorupka (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, 2023, Legalis, komentarz do art. 624, nb 5.

koszty poniesione przez właściciela pojazdu mechanicznego za jego przechowywanie przez organy procesowe może wypełniać przesłankę względów słuszności? Wydaje się, że odpowiedź na tak sformułowane pytanie jest negatywna, ponieważ do momentu wydania prawomocnego orzeczenia przez sąd w postępowaniu karnym właścicielem pojazdu jest w dalszym ciągu oskarżony o popełnienie przestępstwa, ciężą więc na nim wszelkie obowiązki związane z tym faktem. Jak więc widać, przepadek pojazdu mechanicznego niesie za sobą o wiele więcej skutków i dolegliwości wobec sprawcy wypadku komunikacyjnego niż sam fakt utraty tego przedmiotu.

Wnioski końcowe

Jak podano na wstępie niniejszych rozważań, projektodawcom regulacji art. 44b k.k. chodziło przede wszystkim o wprowadzenie odpowiedniej reakcji prawnokarnej, która będzie stanowiła odpowiedź na ogromną liczbę przestępstw drogowych popełnianych w warunkach stanu nietrzeźwości albo znajdowania się pod wpływem środka odurzającego. Celem obowiązywania norm regulujących przepadek pojazdu mechanicznego lub jego równowartości ma być utrudnienie sprawcy popełnienia przestępstwa w przyszłości poprzez pozbawienie go pojazdu mechanicznego, a w przypadku przepadku równowartości – przez pozbawienie go środków pieniężnych, które może przeznaczyć na zakup pojazdu. Biorąc pod uwagę przeanalizowane przepisy, nie wydaje się, aby wprowadzony przepis art. 44b k.k. spełniał całkowicie wskazane cele. Po pierwsze, pozbawienie sprawcy przestępstwa pojazdu mechanicznego albo jego równowartości nie jest jednoznaczne z faktem, że taka osoba nie będzie miała możliwości finansowych, aby zakupić kolejny pojazd mechaniczny albo nie wejdzie w posiadanie pojazdu w inny sposób, np. poprzez jego użyczenie albo kradzież.

Kolejną kwestią jest realizacja owego przepadku. Jak zostało wykazane, orzeczenie przez sąd przepadku pojazdu mechanicznego może powodować określone trudności w toku samego postępowania karnego, chociażby w kwestii ustalenia wartości pojazdu mechanicznego oraz faktu, czy jego właściciel posiadał ubezpieczenie autocasco, z którego pojazd mógł zostać w pełni naprawiony albo właścicielowi zostało wypłacone odszkodowanie odpowiadające wartością szkodzie całkowitej. To na organach procesowych w postępowaniu karnym będzie więc spoczywał obowiązek ustalenia wszystkich tych faktów, szczególnie że z samej treści przepisu art. 44b § 1 k.k. wynika, iż kwestie te zasadniczo ustalane są bez powoływania w tym celu biegłego. W związku z tym można postawić pytanie, czy taka treść analizowanego przepisu wypełnia cele postępowania karnego ujęte w przepisie art. 2 § 1 k.p.k., w szczególności pkt 4, tj. zadanie, aby rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło w rozsądnym terminie. Wydaje się, że nowe obowiązki organów procesowych,

przy jednoczesnym braku obowiązków spoczywających na zakładach ubezpieczeń, m.in. do informowania organów w postępowaniu karnym o fakcie posiadanych przez sprawcę wypadku drogowego ubezpieczeń, mogą znacznie utrudniać realizację owego zadania i wydłużać czas trwania postępowania karnego.

W kontekście analizowanego zagadnienia należy także zwrócić uwagę na art. 2 § 1 pkt 2 k.p.k., tj. ukształtowanie postępowania karnego w taki sposób, aby przez trafne zastosowanie środków przewidzianych w prawie karnym oraz ujawnienie okoliczności sprzyjających popełnieniu przestępstwa osiągnięte zostały zadania postępowania karnego nie tylko w zwalczaniu przestępstw, lecz również w zapobieganiu im oraz w umacnianiu poszanowania prawa i zasad współżycia społecznego. Z pewnością nie można zaprzeczyć, że wprowadzenie przepisu art. 44b k.k. może sprzyjać realizacji zadania polegającego na zapobieganiu popełniania przestępstw i większego poszanowania porządku prawnego z uwagi na dolegliwość finansową, którą niesie za sobą zastosowanie przez sąd przepadku pojazdu mechanicznego albo jego równowartości. Nie wydaje się jednak, aby treść tej regulacji została ukształtowana w taki sposób, aby uwzględnić jednocześnie pozycję sprawcy wypadku drogowego. Chodzi bowiem o fakt, że posiadacz pojazdu mechanicznego ponosi dodatkowe koszty w toku postępowania karnego, tj. obowiązany jest do uiszczania składki w ramach ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych oraz ponoszenia kosztów przechowywania przez organy procesowe pojazdu mechanicznego w toku prowadzonego postępowania karnego. Należy więc wskazać na to, że taki kształt regulacji nie odpowiada sformułowaniu „trafne zastosowanie środków przewidzianych w prawie karnym” ujętym w treści przepisu art. 2 § 1 pkt 2 k.p.k., ponieważ nakłada na sprawcę wypadku drogowego dodatkowe koszty.

Należy zatem uznać, że chociaż pozornie obowiązująca treść przepisu art. 44b k.k. służy realizacji prewencji zarówno w wymiarze szczególnym, jak i ogólnym, to jednak przepis ten budzi poważne wątpliwości z punktu widzenia kryminalnopolitycznego, ponieważ nie uwzględnia kwestii wagi czynu, skupia się jedynie na kwestii wartości pojazdu mechanicznego. Ponadto wprowadzenie tej regulacji do Kodeksu karnego rodzi pytania o słuszność jej obowiązywania z punktu widzenia celów postępowania karnego określonych w art. 2 k.p.k., a także o potrzebę dostosowania jej do norm innych obowiązujących aktów prawnych, np. ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych czy ustawy Prawo o ruchu drogowym.

Wykaz literatury

Bogacki P., Olęzałek D., *Kodeks karny. Komentarz do nowelizacji z 7.7.2022 r.*, 2023, Legalis.

- Daniluk P., *O propozycji wprowadzenia do kodeksu karnego przepadku pojazdu mechanicznego (uwagi w związku z projektem z 16.09.2021 r.)*, „Państwo i Prawo” 2022, nr 3.
- Dybała G., Szpyt K. (red.), *Ustawa o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2022.
- Gałęski M., Zawłocki R., *Przepadek pojazdu mechanicznego*, 2024, Legalis.
- Goldyn-Badowiec R., *Zakład ubezpieczeń jako pokrzywdzony z art. 49 § 3 Kodeksu postępowania karnego*, Wyd. Nauk. UMK, Toruń 2024.
- Grześkowiak A., Wiak K. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, 2024, Legalis.
- Istel M., *Ast: w Europie są kraje, w których jest przewidziana konfiskata auta za jazdę po alkoholu. Ile ich jest?*, <https://konkret24.tvn24.pl/polska/konfiskata-samochodu-gdzie-w-europie-przepada-auto-za-jazde-po-alkoholu-st6412063>.
- Konarska-Wrzosek V. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, 2023, Lex.
- Majewski J. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, 2024, Lex.
- Mozgawa M. (red.), *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, 2024, Lex.
- Mozgawa M., Budyn-Kulik M., Kulik M., *Tryb penalizacji zachowania polegającego na prowadzeniu pojazdu (mechanicznego i nie mechanicznego) pod wpływem alkoholu w poszczególnych krajach Unii Europejskiej*, Inst. Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2016, https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2018/08/kolor_IWS_Mozgawa-M.-Budyn-Kulik-M.-Kulik-M._Prowadzenie-pojazdu-pod-wp%C5%82ywem-alkoholu.pdf.
- Polska Izba Ubezpieczeń, *Dzień ubezpieczenia samochodu*, <https://piu.org.pl/dzien-ubezpieczenia-samochodu/>.
- Skorupka J. (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, 2023, Legalis.
- Stefański R.A., *Konfiskata auta konstytucyjnie wątpliwa*, <https://www.rp.pl/prawo-karne/art39969821-prof-ryszard-stefanski-konfiskata-auta-konstytucyjnie-watpliwa>.
- Stefański R.A. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, 2025, Legalis.
- Stępień J., *Quasi-przepadek pojazdu mechanicznego w znowelizowanym Kodeksie karnym*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2023, nr 2.

Summary

The impact of the provisions regulating the institution of forfeiture of a motor vehicle or its equivalent in Polish law on the implementation of tasks in criminal proceedings and the position of the perpetrator of a traffic accident

Keywords: criminal proceedings, forfeiture, vehicle forfeiture, traffic offence, third-party liability insurance.

As a result of the entry into force of the Act of 7 July 2022 amending the Penal Code and certain other acts, Article 44b was introduced into the Penal Code. This provision provides for the forfeiture of a motor vehicle driven by the perpetrator in land traffic, or its equivalent. The purpose of the article is to provide an overview of this criminal law institution. A dogmatic approach was used in this study. The provisions related (both directly and indirectly)

to the introduced forfeiture of motor vehicles were analysed. Furthermore, these regulations were compared with Article 2 of the Code of Criminal Procedure, which lists the basic tasks of criminal proceedings, to answer the question of whether the new institution facilitates the implementation of these tasks by the authorities in criminal proceedings. The analysis of the provisions served to demonstrate the shortcomings of the norms governing the forfeiture of a motor vehicle or its equivalent and their negative impact on the position of the perpetrator of a traffic accident. The conclusions indicate that the content of the analysed provision hinders the achievement of the objectives of criminal proceedings and the current wording of the discussed regulation does not correspond to the phrase “appropriate application of measures provided for in criminal law” set out in Article 2 § 1 item 2 of the Code of Criminal Procedure, because it imposes additional costs on the perpetrator of a traffic accident, and this provision does not take into account the issue of the gravity of the act, focusing only on the value of the motor vehicle.